

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

21. november 2018*

»Præjudiciel forelæggelse – selvstændige handelsagenter – direktiv 86/653/EØF – artikel 1, stk. 2 – begrebet »handelsagent« – selvstændig mellemmand, som udøver sine aktiviteter fra agenturgiverens virksomhed – varetagelse af andre opgaver end dem, der er knyttet til formidling af salg eller køb af varer for agenturgiveren«

I sag C-452/17,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af tribunal de commerce de Liège (handelsretten i Liège, Belgien) ved afgørelse af 20. juli 2017, indgået til Domstolen den 27. juli 2017, i sagen

Zako SPRL

mod

Sanidel SA,

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling),

sammensat af formanden for Syvende Afdeling, T. von Danwitz, som fungerende formand for Fjerde Afdeling, og dommerne K. Jürimäe (refererende dommer), C. Lycourgos, E. Juhász og C. Vajda,

generaladvokat: M. Szpunar,

justitssekretær: fuldmægtig V. Giacobbo-Peyronnel,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 17. maj 2018,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Sanidel SA ved avocat H. Deckers,
- den tyske regering ved T. Henze, M. Hellmann og E. Lanckenau, som befuldmægtigede,
- den italienske regering ved G. Palmieri, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato P. Garofoli,
- Europa-Kommissionen ved J. Hottiaux og L. Malferrari, som befuldmægtigede,

* Processprog: fransk.

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 25. juli 2018,
afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 1, stk. 2, i Rådets direktiv 86/653/EØF af 18. december 1986 om samordning af medlemsstaternes lovgivning om selvstændige handelsagenter (EFT 1986, L 382, s. 17).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem Zako SPRL og Sanidel SA vedrørende betaling for tjenesteydelser og provision som følge af ophævelsen af den aftale, der var indgået mellem disse to selskaber.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 Anden og tredje betragtning til direktiv 86/653 har følgende ordlyd:

»[I]nden for [Den Europæiske Union] har forskellene mellem de nationale lovgivninger om handelsagentur mærkbar indflydelse på konkurrencevilkårene og på de vilkår, hvorunder dette hver udøves, og de kan have uheldig indflydelse på handelsagenters retsbeskyttelse i forhold til deres agenturgivere samt på retssikkerheden i handelssamkvemmet; desuden vanskeliggør disse forskelle i mærkbart omfang indgåelse og gennemførelse af kontrakter om handelsagentur mellem en agenturgiver og en handelsagent med forretningssted i forskellige medlemsstater.

[S]amhandelen mellem medlemsstaterne bør foregå på samme vilkår som på et enhedsmarked, hvilket indebærer en indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes retssystemer, for så vidt det er nødvendigt af hensyn til fællesmarkedets funktion; reglerne om lovkonflikter fjerner ikke de omtalte ulemper for handelsagentur, selv ikke efter udarbejdelse af ensartede regler, og gør derfor ikke den foreslåede harmonisering overflødig.«

- 4 Direktivets artikel 1 fastsætter:

»1. De i dette direktiv fastsatte harmoniseringsforanstaltninger finder anvendelse på medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om forholdet mellem handelsagenter og disses agenturgivere.

2. Ved handelsagent forstås i dette direktiv en selvstændig mellemmand, som er vedvarende antaget til at formidle salg eller køb af varer for en anden person, i det følgende benævnt »agenturgiveren«, eller til at formidle og afslutte sådanne forretninger i agenturgiverens navn og for dennes regning.

3. En handelsagent i henhold til dette direktiv kan bl.a. ikke være:

- en person, som ved stillingsbemyndigelse kan forpligte et selskab eller en sammenslutning
- en medindehaver, der er lovligt bemyndiget til at forpligte de øvrige medindehavere
- en af retten udmeldt bestyrer, likvidator eller kurator i et konkursbo.«

5 Nævnte direktivs artikel 2 bestemmer:

»1. Dette direktiv finder ikke anvendelse på

- handelsagenter, som ikke modtager vederlag for deres virksomhed
- handelsagenter, i det omfang de arbejder på varebørser eller råvaremarkeder
- det organ, der er kendt under betegnelsen »Crown Agents for Overseas Governments and Administrations«, og som er oprettet i Det Forenede Kongerige i medfør af loven af 1979 om »Crown Agents«, eller dets datterselskaber.

2. Hver medlemsstat kan fastsætte, at direktivet ikke skal finde anvendelse på personer, hvis virksomhed som handelsagent anses for at være en bibeskæftigelse ifølge loven i denne medlemsstat.«

6 Samme direktivs artikel 3 er sålydende:

»1. Handelsagenten skal under udøvelsen af sin virksomhed varetage agenturgiverens interesser og handle loyalt og redeligt.

2. Handelsagenten skal især:

- a) på passende vis bestræbe sig på at formidle og i givet fald afslutte de ham pålagte forretninger
- b) give agenturgiveren alle de nødvendige oplysninger, han er i besiddelse af
- c) overholde rimelige instrukser fra agenturgiveren.«

Belgisk ret

7 Direktiv 86/653 er blevet gennemført i belgisk ret ved loi relative au contrat d'agence commerciale (lov om handelsagenturaftaler) af 13. april 1995 (*Moniteur belge* af 2.6.1995, s. 15621, herefter »lov af 1995«). Lov af 1995, som affattet i den i hovedsagen omhandlede periode, definerede i artikel 1 en handelsagenturaftale som følger:

»Handelsagenturaftalen er den aftale, ved hvilken den ene part, handelsagenten, er vedvarende antaget til mod vederlag fra den anden part, agenturgiveren, at formidle og afslutte forretninger i agenturgiverens navn og for dennes regning uden at være underlagt sidstnævntes myndighed. Handelsagenten tilrettelægger sin virksomhed, som den pågældende ønsker, og disponerer frit over sin tid.«

8 Artikel 26 i lov af 1995 fastsatte:

»Søgsmål, der udspringer af agenturaftalen, forældes ét år efter dennes ophør eller fem år efter det faktiske forhold, som har givet anledning til søgsmålet, uden at sidstnævnte frist kan være længere end ét år efter aftalens ophør.«

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 9 Zako, hvis selskabsformål bl.a. er køb og salg af løsøre, maskiner, udstyr, IT-materiel og husholdningsapparater, var siden slutningen af 2007 ved en mundtlig aftale knyttet til Sanidel, som handler med sanitære installationer og elementkøkkener. Zakos direktør havde fra denne dato ansvaret for Sanidels afdeling for elementkøkkener.
- 10 Den 30. oktober 2012 meddelte Sanidel Zako, at det bragte denne aftale til ophør uden godtgørelse eller varsel.
- 11 Zako stillede Sanidel et påkrav om, at sidstnævnte skulle betale Zako godtgørelse for ophævelse af aftalen og udligningsgodtgørelse samt to fakturaer og provision på grundlag af lov af 1995. Sanidel nægtede at foretage denne betaling med den begrundelse, at det kontraktforhold, der knyttede selskabet til Zako, ikke udgjorde en handelsagenturaftale, men en arbejdskontrakt.
- 12 Zakos direktør anlagde sag mod Sanidel ved tribunal du travail de Marche-en-Famenne (arbejdsretten i første instans i Marche-en-Famenne, Belgien) med påstand om betaling af godtgørelse og af skyldig provision. Ved dom af 21. februar 2014 fastslog den nævnte ret, at sagen kunne antages til realitetsbehandling, men at den var ugrundet, med den begrundelse, at aftalen mellem parterne ikke kunne anses for »en kontrakt som handelsrepræsentant«, men for »en arbejdskontrakt«. Ved dom af 9. september 2015 stadfæstede cour du travail de Liège (arbejdsretten i Liège, Belgien) den nævnte dom.
- 13 Zako har derfor anlagt sag ved den forelæggende ret, idet selskabet denne gang til støtte for sit søgsmål har påberåbt sig, at der forelå en arbejdskontrakt. For den nævnte ret har Sanidel derimod gjort gældende, at aftalen mellem parterne skal anses for »en handelsagenturaftale«, hvorfor Zakos søgsmål ikke kan antages til realitetsbehandling, idet det blev anlagt efter udløbet af den frist på ét år, som er fastsat i national ret.
- 14 Den forelæggende ret ønsker oplysninger om, hvorledes den i hovedsagen omhandlede aftale skal kvalificeres. Den har anført, at Zako varetog følgende forskellige opgaver for Sanidels regning: valg af produkter og leverandører, fastlæggelse af forretningspolitikken, kundemodtagelse, udarbejdelse af køkkenplaner, udarbejdelse af overslag, prisforhandling, underskrivelse af ordrer, opmålinger hos kunder, bilæggelse af tvister, forvaltning af afdelingspersonalet (sekretærer, sælgere og montører), udarbejdelse og forvaltning af webstedet for netsalg, udvikling af salg for forhandlere, ejendomsudviklere og entreprenører samt formidling og færdiggørelse af underleverancekontrakter for Sanidels regning. Zako modtog et fast månedligt beløb på 5 500 EUR, transportgodtgørelse og en årlig provision, hvis størrelse i den i hovedsagen omhandlede periode varierede fra 5 197,53 EUR til 30 574,19 EUR. Zakos repræsentant havde en fast arbejdsplads med direkte telefonlinje og e-mailadresse i Sanidels bygninger. Det er ubestridt, at denne repræsentant varetog sine opgaver fuldstændigt selvstændigt.
- 15 Den forelæggende ret har imidlertid anført, at kontraktformidlingen og -indgåelsen udelukkende fandt sted på Sanidels forretningssted. Desuden har denne ret anført, at Zako skulle varetage andre opgaver for Sanidels regning end kontraktformidling og -indgåelse, nemlig forvaltning af personalet i afdelingen for elementkøkkener, kontakt med samtlige leverandører og samtlige entreprenører, og ikke kun med kunderne, samt udarbejdelse af planer, overslag og køkkenopmålinger, og ikke kun ordresedler.
- 16 I denne henseende har den forelæggende ret præciseret, at dels de opgaver, der henhørte under virksomheden med at formidle salg eller køb af varer for agenturgiveren samt formidle og afslutte sådanne forretninger i agenturgiverens navn og for dennes regning, dels de opgaver, der ikke var

knyttet til denne virksomhed, var lige vægtige. Den nævnte ret har anført, at Zakos vederlag og provisioner blev beregnet for samtlige disse ydelser, uden at der herved blev sondret mellem disse to former for virksomhed.

- 17 På denne baggrund har tribunal de commerce de Liège (handelsretten i Liège, Belgien) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Skal artikel 1, stk. 2, i [direktiv 86/653] fortolkes således, at den kræver, at en handelsagent skal hverve og besøge kunder eller leverandører uden for agenturgiverens virksomhed?
 - 2) Skal artikel 1, stk. 2, i direktiv 86/653[...] fortolkes således, at den kræver, at en handelsagent ikke må udføre andre opgaver end dem, der er knyttet til formidling af salg eller køb af varer for agenturgiveren og formidling og afslutning af sådanne forretninger i agenturgiverens navn og for dennes regning?
 - 3) Såfremt spørgsmål 2 besvares benægtende, skal artikel 1, stk. 2, i direktiv 86/653[...] da fortolkes således, at den kræver, at en handelsagent ikke må udføre andre opgaver – om end blot sekundært – end dem, der er knyttet til formidling af salg eller køb af varer for agenturgiveren og formidling og afslutning af sådanne forretninger i agenturgiverens navn og for dennes regning?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Indledende bemærkninger

- 18 Den forelæggende ret ønsker oplysninger om, hvordan den i hovedsagen omhandlede aftale skal kvalificeres i national ret, og navnlig oplysninger om, hvorvidt aftalen er omfattet af begrebet »handelsagenturaftale« eller af begrebet »arbejdskontrakt« i denne rets forstand.
- 19 I denne henseende påhviler det udelukkende den forelæggende ret at udtale sig om denne kvalificering på grundlag af de faktiske og retlige omstændigheder i hovedsagen. Domstolen er ikke desto mindre kompetent til at fortolke de relevante bestemmelser i direktiv 86/653, i det foreliggende tilfælde direktivets artikel 1, stk. 2, og således forsyne den forelæggende ret med nyttige elementer, som kan gøre det muligt for denne at kvalificere den nævnte aftale i lyset af direktivet.

Det første spørgsmål

- 20 Med sit første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 1, stk. 2, i direktiv 86/653 skal fortolkes således, at den omstændighed, at en person, der vedvarende er antaget til at formidle salg eller køb af varer for en anden person eller til at formidle og afslutte sådanne forretninger i denne anden persons navn og for dennes regning, udøver sin virksomhed fra sidstnævntes forretningssted, er til hinder for, at personen kan anses for en »handelsagent« i nævnte bestemmelses forstand.
- 21 I denne henseende definerer artikel 1, stk. 2, i direktiv 86/653 en handelsagent således, at der i direktivet herved forstås »en selvstændig mellemmand, som er vedvarende antaget til at formidle salg eller køb af varer for en anden person, i det følgende benævnt agenturgiveren, eller til at formidle og afslutte sådanne forretninger i agenturgiverens navn og for dennes regning«.

- 22 For det første skal det bemærkes, således som samtlige parter og procesdeltagere, der har indgivet indlæg for Domstolen, har anført, at hverken den nævnte bestemmelse eller nogen anden bestemmelse i direktivet udtrykkeligt gør kvalificeringen som »handelsagent« betinget af den omstændighed, at den pågældende person udøver sin økonomiske virksomhed uden for agenturgiverens forretningssteds lokaler.
- 23 Artikel 1, stk. 2, i direktiv 86/653 fastsætter således tre betingelser, der er nødvendige for og tilstrækkelige til, at en person kan anses for en »handelsagent«. For det første skal denne person have egenskab af selvstændig mellemmand. For det andet skal personen kontraktligt være vedvarende knyttet til agenturgiveren. For det tredje skal personen udøve virksomhed bestående i at formidle salg eller køb af varer for agenturgiveren eller i at formidle og afslutte sådanne forretninger i agenturgiverens navn og for dennes regning.
- 24 For at kunne anses for »handelsagent« som omhandlet i artikel 1, stk. 2, i direktiv 86/653 er det således tilstrækkeligt, at en person opfylder disse tre betingelser, uafhængigt af den måde, hvorpå personen udøver sin virksomhed, og forudsat, at personen ikke er omfattet af de udelukkelsestilfælde, der er fastsat i direktivets artikel 1, stk. 3, og artikel 2.
- 25 For det andet har nævnte direktiv til formål at harmonisere medlemsstaternes lovgivning om retsforholdet mellem parterne i en handelsagenturkontrakt (dom af 3.12.2015, Quenon K., C-338/14, EU:C:2015:795, præmis 22 og den deri nævnte retspraksis).
- 26 Således som det fremgår af anden og tredje betragtning til nævnte direktiv, har direktivet til formål at sikre handelsagenters retsbeskyttelse i forhold til deres agenturgivere, at fremme retssikkerheden i handelssamkvemmet og at lette samhandelen mellem medlemsstaterne ved at tilnærme deres retssystemer på området for handelsagenturer (dom af 3.12.2015, Quenon K., C-338/14, EU:C:2015:795, præmis 23 og den deri nævnte retspraksis).
- 27 Således som generaladvokaten har anført i punkt 23 i forslaget til afgørelse, ville det at gøre kvalificeringen som »handelsagent« og dermed anvendelsen af direktiv 86/653 betinget af supplerende betingelser i forhold til dem, der er fastsat i direktivets artikel 1, stk. 2, såsom betingelser vedrørende stedet for eller vilkårene for udøvelsen af virksomheden, begrænse omfanget af denne beskyttelse og dermed udgøre en hindring for opfyldelsen af det med direktivet forfulgte mål.
- 28 I denne sammenhæng skal det fastslås, at eftersom direktivet ikke indeholder nogen bestemmelse, der kræver, at handelsagenten udøver sin virksomhed som omrejsende eller uden for agenturgiverens forretningssted, skal berettigelsen til den beskyttelse, som er tillagt ved direktivet, ligeledes udvides til at omfatte de personer, der, ligesom det er tilfældet i hovedsagen, udøver deres virksomhed fra det nævnte forretningssted (jf. analogt dom af 30.4.1998, Bellone, C-215/97, EU:C:1998:189, præmis 13).
- 29 Denne fortolkning er så meget desto mere påkrævet, når henses til, således som generaladvokaten har anført i punkt 25 i forslaget til afgørelse, at en modsatrettet fortolkning af artikel 1, stk. 2, i direktiv 86/653 ville bevirke, at denne berettigelse ikke ville omfatte personer, der ved hjælp af moderne teknologi udfører opgaver, som kan sammenlignes med de opgaver, der udføres af omrejsende handelsagenter, navnlig kundeprospektering og -opsøgning.
- 30 Det skal imidlertid bemærkes, at anvendelsesområdet for direktiv 86/653 ikke kan udvides til at omfatte personer, der ikke opfylder de i nærværende doms præmis 23 anførte betingelser, som en person skal opfylde for at kunne anses for en »handelsagent« som omhandlet i direktivets artikel 1, stk. 2.
- 31 I en situation som den i hovedsagen omhandlede tilkommer det således den forelæggende ret inden for rammerne af en konkret bedømmelse af samtlige forhold, der kendetegnede de pågældende kontraktlige forhold, at efterprøve, om disse betingelser var opfyldt.

- 32 Med hensyn til denne bedømmelse skal det bemærkes, at selv om den omstændighed, at agentens virksomhed udøves fra agenturgiverens forretningssted, ikke i sig selv kan begrunde, at agenten ikke er omfattet af begrebet »handelsagent« som omhandlet i artikel 1, stk. 2, i direktiv 86/653, må det dog ikke forholde sig således, at denne omstændighed berører agentens selvstændighed i forhold til agenturgiveren. Således som generaladvokaten har anført i punkt 34 i forslaget til afgørelse, kan handelsagentens selvstændighed nemlig ikke kun drages i tvivl af underordningen med hensyn til instrukser fra agenturgiveren, men ligeledes af vilkårene for udførelsen af de opgaver, handelsagenten varetager.
- 33 For det første kan den nævnte agent, idet den pågældende befinder sig tæt på agenturgiveren som følge af sin tilstedeværelse på sidstnævntes forretningssted, således være underlagt agenturgiverens instrukser. For det andet kan det ikke udelukkes, at den nævnte agent ved at nyde godt af materielle fordele knyttet til denne tilstedeværelse, såsom tilrådighedsstillelse af en arbejdsplads eller adgang til forretningsstedets organisatoriske faciliteter, i realiteten placeres i en situation, der forhindrer den pågældende i at udøve sin virksomhed selvstændigt, hvad enten der er tale om tilrettelæggelsen af denne virksomhed eller de til virksomheden knyttede økonomiske risici. I sidstnævnte henseende skal det nemlig bemærkes, at berettigelsen til sådanne fordele kan mindske den pågældende agents driftsomkostninger og i tilsvarende grad reducere den økonomiske risiko, der er knyttet til den pågældendes virksomhed, for så vidt som denne nedbringelse af byrder ikke modregnes i den provision, som agenturgiveren udbetaler til agenten.
- 34 I det foreliggende tilfælde har den forelæggende ret anført, at Zakos repræsentant havde en fast arbejdsplads med direkte telefonlinje og e-mailadresse i Sanidels bygninger. Den nævnte ret har ligeledes anført, at det er ubestridt, at denne repræsentant var helt uafhængig og varetog sine opgaver fuldstændigt selvstændigt, bl.a. i forhold til kunderne, leverandørerne og entreprenørerne.
- 35 Med forbehold for den forelæggende rets efterprøvelse synes den omstændighed, at Zako udøvede sin virksomhed fra Sanidels forretningssted, under disse omstændigheder ikke at have bevirket et tab af Zakos uafhængighed.
- 36 Henset til det ovenstående skal det første spørgsmål besvares med, at artikel 1, stk. 2, i direktiv 86/653 skal fortolkes således, at den omstændighed, at en person, der vedvarende er antaget til at formidle salg eller køb af varer for en anden person eller til at formidle og afslutte sådanne forretninger i denne anden persons navn og for dennes regning, udøver sin virksomhed fra sidstnævntes forretningssted, ikke er til hinder for, at personen kan anses for en »handelsagent« i nævnte bestemmelses forstand, forudsat at denne omstændighed ikke forhindrer personen i at udøve sin virksomhed selvstændigt, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.

Det andet og det tredje spørgsmål

- 37 Med sit andet og sit tredje spørgsmål, som skal behandles samlet, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 1, stk. 2, i direktiv 86/653 skal fortolkes således, at den omstændighed, at en person ikke blot udøver virksomhed bestående i at formidle salg eller køb af varer for en anden person eller i at formidle og afslutte sådanne forretninger i denne anden persons navn og for dennes regning, men ligeledes for denne anden person udøver virksomhed af anden art, uden at den sidstnævnte virksomhed er sekundær i forhold til den førstnævnte, er til hinder for, at personen kan anses for en »handelsagent« i direktivets forstand.
- 38 Indledningsvis skal det fastslås, at det ikke fremgår af selve ordlyden af denne bestemmelse, således som denne er gengivet i nærværende doms præmis 21, at en person, der ud over de opgaver, som udtrykkeligt er fastsat i den nævnte bestemmelse, varetager andre opgaver, ikke kan have egenskab af handelsagent i nævnte bestemmelses forstand.

- 39 Under disse omstændigheder skal der tages hensyn til den almindelige opbygning af og formålet med direktiv 86/653 med henblik på at afgøre, om direktivet er til hinder for, at en handelsagent varetager andre opgaver end dem, som udtrykkeligt er fastsat i direktivets artikel 1, stk. 2.
- 40 For det første indeholder artikel 1, stk. 3, og artikel 2 i direktiv 86/653 visse nøje definerede udelukkelsestilfælde fra henholdsvis begrebet »handelsagent« og direktivets anvendelsesområde. Bortset fra direktivets artikel 2, stk. 2, er der imidlertid ingen af disse bestemmelser, der omhandler den situation, hvor en handelsagent varetager andre opgaver for agenturgiveren end dem, som er omhandlet i direktivets artikel 1, stk. 2.
- 41 Artikel 2, stk. 2, i direktiv 86/653 indrømmer således medlemsstaterne beføjelse til at fastsætte, at direktivet ikke skal finde anvendelse på personer, hvis virksomhed som handelsagent anses for at være en bibeskæftigelse ifølge loven i disse medlemsstater.
- 42 Således som generaladvokaten i det væsentlige har anført i punkt 49-51 i forslaget til afgørelse, er direktivet principielt ikke til hinder for, at virksomheden som handelsagent kan udøves samtidig med virksomhed af anden art, herunder i den situation, hvor den pågældende person kun udøver den førstnævnte virksomhed som en bibeskæftigelse, eller i den situation, hvor den nævnte virksomhed ligesom i det foreliggende tilfælde udøves i samme omfang som de øvrige opgaver, personen varetager, idet ingen andre bestemmelser i direktivet udelukker muligheden for en sådan samtidig udøvelse.
- 43 Bortset fra den situation, hvor en medlemsstat i overensstemmelse med artikel 2, stk. 2, i direktiv 86/653 vælger ikke at lade direktivets anvendelsesområde omfatte personer, der udøver virksomhed som handelsagent som en bibeskæftigelse, hvilket i øvrigt ikke synes at være tilfældet i hovedsagen, skal de personer, der udøver en sådan virksomhed som handelsagenter, derfor anses for at være omfattet af dette anvendelsesområde, selv om denne virksomhed udøves samtidig med virksomhed af anden art.
- 44 For det andet ville en fortolkning af artikel 1, stk. 2, i direktiv 86/653, hvorefter bestemmelsen ikke omfatter personer, der udøver deres virksomhed som handelsagenter samtidig med virksomhed af anden art, være i strid med målet med dette direktiv, der er gengivet i nærværende doms præmis 26, og som består i at sikre handelsagentens retsbeskyttelse i forhold til sin agenturgiver.
- 45 I denne henseende skal det for det første fastslås, at en handelsagent ikke kan udelukkes fra berettigelsen til denne beskyttelse med den begrundelse, at den aftale, som knytter den pågældende til agenturgiveren, fastsætter varetagelse af andre opgaver end dem, der er knyttet til virksomheden som handelsagent. En modsatrettet fortolkning ville nemlig svare til at gøre det muligt for agenturgiveren at omgå de ufravigelige bestemmelser i direktiv 86/653, og navnlig dem, der vedrører den pågældendes forpligtelser over for handelsagenten, ved i aftalen at fastsætte andre opgaver end dem, der er knyttet til virksomheden som handelsagent.
- 46 For det andet kan varetagelsen af de af handelsagentens opgaver, der er omhandlet i artikel 1, stk. 2, i direktiv 86/653, og som består i at formidle salg eller køb af varer eller i at formidle og afslutte sådanne forretninger i agenturgiverens navn og for dennes regning, afhængigt af de særlige kendetegn for den pågældende sektor være ledsaget af tjenesteydelser, der leveres af handelsagenten, og som bidrager til virksomheden med formidling eller indgåelse af aftaler for agenturgiveren, selv om de strengt taget ikke henhører under denne virksomhed.
- 47 En fortolkning af artikel 1, stk. 2, i direktiv 86/653, hvorefter egenskaben af handelsagent ikke kan omfatte personer, der udøver virksomhed som handelsagenter samtidig med en eller flere aktiviteter af anden art, kan således i realiteten føre til, at et stort antal personer udelukkes fra denne bestemmelses anvendelsesområde, hvorved direktivet vil blive frataget en del af sin effektive virkning.

- 48 Det skal derfor fastslås, at direktiv 86/653 principielt ikke er til hinder for, at en handelsagent i nævnte bestemmelses forstand varetager andre opgaver for agenturgiveren end dem, som udtrykkeligt er fastsat i artikel 1, stk. 2, i direktiv 86/653.
- 49 I lyset af de betingelser, der er anført i nærværende doms præmis 23, skal det imidlertid bemærkes, at den omstændighed, at en og samme person udøver virksomhed som handelsagent samtidig med virksomhed af anden art, ikke skal føre til, at den pågældende persons egenskab af selvstændig mellemmand berøres.
- 50 I det foreliggende tilfælde tilkommer det således den forelæggende ret at efterprøve, om den omstændighed, at sagsøgeren i hovedsagen for en og samme person udøvede sin agentvirksomhed samtidig med andre aktiviteter af samme vægt, bevirkede, at personen i lyset af samtlige omstændigheder i den foreliggende sag – såsom arten af de varetagne opgaver, vilkårene for varetagelsen heraf, den andel, som disse opgaver udgjorde i den pågældendes samlede virksomhed, metoden for fastsættelse af vederlaget eller spørgsmålet om, hvorvidt den pågældende løb en reel økonomisk risiko – blev forhindret i at udøve den førstnævnte virksomhed selvstændigt.
- 51 Henset til det ovenstående skal det andet og det tredje spørgsmål besvares med, at artikel 1, stk. 2, i direktiv 86/653 skal fortolkes således, at den omstændighed, at en person ikke blot udøver virksomhed bestående i at formidle salg eller køb af varer for en anden person eller i at formidle og afslutte sådanne forretninger i denne anden persons navn og for dennes regning, men ligeledes for denne anden person udøver virksomhed af anden art, uden at den sidstnævnte virksomhed er sekundær i forhold til den førstnævnte, ikke er til hinder for, at personen kan anses for en »handelsagent« i nævnte bestemmelses forstand, forudsat at denne omstændighed ikke forhindrer den pågældende i at udøve den førstnævnte virksomhed selvstændigt, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.

Sagsomkostninger

- 52 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Fjerde Afdeling) for ret:

- 1) **Artikel 1, stk. 2, i Rådets direktiv 86/653/EØF af 18. december 1986 om samordning af medlemsstaternes lovgivning om selvstændige handelsagenter skal fortolkes således, at den omstændighed, at en person, der vedvarende er antaget til at formidle salg eller køb af varer for en anden person eller til at formidle og afslutte sådanne forretninger i denne anden persons navn og for dennes regning, udøver sin virksomhed fra sidstnævntes forretningssted, ikke er til hinder for, at personen kan anses for en »handelsagent« i nævnte bestemmelses forstand, forudsat at denne omstændighed ikke forhindrer personen i at udøve sin virksomhed selvstændigt, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.**
- 2) **Artikel 1, stk. 2, i direktiv 86/653 skal fortolkes således, at den omstændighed, at en person ikke blot udøver virksomhed bestående i at formidle salg eller køb af varer for en anden person eller i at formidle og afslutte sådanne forretninger i denne anden persons navn og for dennes regning, men ligeledes for denne anden person udøver virksomhed af anden art, uden at den sidstnævnte virksomhed er sekundær i forhold til den førstnævnte, ikke er til hinder for, at personen kan anses for en »handelsagent« i nævnte bestemmelses forstand, forudsat at denne omstændighed ikke forhindrer den pågældende i at udøve den førstnævnte virksomhed selvstændigt, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.**

Underskrifter